

Eksami teemad 2007

EESTI AJALUGU

Eesti ajaloo perioodid, üldiseloostus ja pöördepunktid

Pöördepunktid: muistne vabadusvõitlus, Liivi sõda, Poola–Rootsi sõjad, Põhjasõda, maailmasõjad ja okupatsioonid. Iseseisvumine ja taasiseseisvumine.

Antud teema eeldab, et õpilased teavad, missugused sündmused viisid Eesti ala ühe või teise riigi koosseisu ning milliseid muutusi võimude vahetumine endaga kaasa tõi. Eksamil ei eeldata üksikasjalist sõdade käigu teadmist. Eksaminand peab tundma administratiivse jaotuse muutumist, kirjeldatavate sündmuste/protsesside ajaloolist tausta, oskama analüüsida kaardil leiduvat teavet, tundma erinevate ajalooperioodide tähtsamaid sündmusi, orienteeruma ajas – oskama paigutada Eesti ajaloo ja kultuuri tähtsamaid sündmusi õigesse ajaperioodi.

Eesti riik ja rahvas II maailmasõjas 1939-1945

MRP. Baaside leping. Eesti okupeerimine ja annekteerimine Nõukogude Liidu poolt. Esimene nõukogude aasta. Suvesõda. Saksa okupatsioon. Eestlased sõdivate riikide relvajõududes. 1944. aasta Eestis. Eesti Vabariigi taastamise katse. Teise maailmasõja tagajärjed Eestile.

ÜLDAJALUGU

Rahvusvahelised suhted 20. sajandil (1991. aastani)

Suurriikide liidud 20. sajandi algul. Esimese maailmasõja põhjused ja tulemused. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil. Rahvasteliit. Versailles' süsteem ja selle lagunemine. Lepituspoliitika. Müncheni konverents. MRP.

Teise maailmasõja sõdivad pooled. Atlandi harta. Hitleri vastane koalitsioon. Potsdami konverents. Teise maailmasõja tagajärjed.

Külm sõda. Trumani doktriin. Marshalli plaan. Kriisid ja kriisikolled külma sõja ajal: Berliini blokaad, Korea sõda, Berliini kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda.

Võidurelvastumine ja desarmeerimine. Helsingi protsess. Suhete uus teravnemine (alates Afganistani sõja puhkemisest 1979).

Külma sõja lõpp ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Muutused Euroopa poliitilisel kaardil 20. sajandil.

Demokraatia ja diktatuur kahe maailmasõja vahel.

Esimese maailmasõja mõju sõdivate riikide ühiskonnale ja majandusele. 1917. a Venemaal. Impeeriumide lagunemine. Suure majanduskriisi mõju ühiskonnale.

Demokraatia ja diktatuur (Itaalia, NSV Liit, Prantsusmaa, Saksamaa, Suurbritannia ja USA): poliitiline süsteem, majandus. Eksaminandilt eeldatakse, et ta mõistaks demokraatia ja diktatuuri olemust, iseloomulikke jooni, nende tekkimise või ka kadumise põhjusi, sh. üksikisiku osa ajaloos. Eksamikomisjon eeldab eksaminandilt teema demokraatia ja diktatuuri arengu nägemist rahvusvahelisel taustal.

INIMENE-ÜHISKOND-KULTUUR

Keskaja ühiskond Euroopas ja Eestis

Läänikord: talupoegade feodaalne sõltuvus, mõisamajandus, feodaalide ja talurahva eluolu.

Linnad: majanduse areng, linnade teke ja areng, hansakaubandus, käsitöö ja tsunftikord, linnade valitsemine.

Seisused keskajal.

Kiriku tähtsus keskajal.

Keskaja kultuur: vaimulikud ordud (benediktlasted, tsistertslased, frantsisklased, dominiiklased), haridus ja teadus, arhitektuur.